

φτίσαμε τη σολή του Έλληνη, κι αυτό είναι το μόνο σπολλάτη μας. Χρόνους και χρόνους μπορούσαμε να του απλώσουμε χέρι αγάπης, και να ακολουθήσουμε μαζί του το έργο που μαζί του άρχισαμε. Μά το σκούληκι της παλιάς της σαπίλλας δεν μπόρεσε δόλοτελα να το ξελοθρέψη μήτε ο Άρβανίτης. Αυτό είναι δουλειά του Καιρού Στο μεταξύ, κάμποση παρηγοριά μās είναι να βλέπουμε πώς την έχουμε μέσα μας τη μαγιά του, που είναι κι αυτή ζήτημα καιρού να δουλέψη και να μās βγάλη γερό και βαρβάτο έθνος στον κόσμο.

ΑΡΓΥΡΗΣ ΕΦΤΑΛΙΩΤΗΣ

ΑΠΟ ΕΞΕΝΑ ΠΕΡΙΟΔΙΚΑ

Αφιερώνεται στους γλωσσολόγους των κυριών άρθρων των έφημερίδων μας.

Ο καθηγητής του Πανεπιστημίου του Marburg κ. A. Thumb δημοσιεύει στην Deutsche Literaturzeitung της 17 του Οκτώβρη μια κρίση πολύ επαινετική φυσικά, του γνωστού μας συγγραμματος του Krumbacher για τη γλώσσα μας. Από το άρθρο του κ. Thumb παίρνουμε το ακόλουθο απόσπασμα:

Οι λόγοι που υποστηρίζουν τη δημοτική γλώσσα και καταδικάζουν τη γραπτή για έναν άνθρωπο της δυτικής Ευρώπης είναι πράγματα που έννοούνται μονάχα τους. Έπειδή όμως οι περισσότεροι Έλληνες δεν έννοούν, ή δε θέλουν να έννοήσουν εκείνα που μας διδάσκει ή ιστορία της φιλολογίας και ή ιστορία των γλωσσών, γίνεται ανάγκη να τους θυμίζη κανείς κάτι μεγάλες αλήθειες, που στη δυτική Ευρώπη από αιώνες τώρα έχουν περάση και στην εφαρμογή.

Το σύγγραμμα του Krumbacher φαίνεται πως και στην Ελλάδα βαθείαν αίσθηση έκαμε, μολονότι οι αντίπαλοι της δημοτικής κατά το παρόν δε θα μεταπεισθούν βέβαια. Βρίσκουν ανάρμοστο πράγμα να τολμά ένας ξένος να ανακατώνεται στο γλωσσικό ζήτημα. Προσβάλλονται στο φιλότιμο, και το αίσθημα αυτό ακριβώς προδίδει την αδυναμία τους. Διαμφισβητούν στον ξένο το δικαίωμα και την ικανότητα να εκφράζεται άπάνω σ' ένα ζήτημα τόσο ζωτικό, ενφ' μόλιταύτα απ' τ' άλλο μέ-

ρος σ' όλους σχεδόν τους κλάδους της ζωής, στην πολιτική, στην επιστήμη, στην τέχνη απ' αυτούς τους κακούς ξένους κρέμονται...

Οι Έλληνες έχουν καθιερώσει για τη γλώσσα μια αρχή που μέσα στην Ευρώπη μόνο οι Τούρκοι έχουν όμοια. Και όμως σ' ένα πράγμα οι Έλληνες συμφωνούν μαζί μας, ότι στην Ευρώπη το μέλλον δεν ανήκει στους Τούρκους. Αλλά κ' εκείνοι που έχουν αληθινό ενδιαφέρον για τον ελληνικό λαό και έχουν την πεποίθηση πως μέσα του κρύβει ένα γερό πυρήνα που μπορεί να αναπτυχθή, με πόνο βλέπουν αυτόν το λαό να τραβή από έναν δρόμο που γεννά φόβους για το μέλλον του.

Αν οι Έλληνες δε θέλουν να είναι άλλο παρόν απόγονοι, χωρίς δική τους ύπαρξη και παραγωγή, τότε το μέλλον στα Βαλκάνια ανήκει στους Σλαύους. Όποιος αναγνωρίζει στους Έλληνες το δικαίωμα να υπάρχουν μόνο διότι είναι απόγονοι, όπως ο Wilamowitz, αυτός βέβαια πρέπει να τους συμβουλεύη «στη γραπτή τους γλώσσα να είναι πολύ συντηρητικοί». Είναι όμως για να θυμαζή κανείς, πως Έλληνες (όπως ο Κατζιδάκις, Wochenschrift f. klass. Philologie 1903, 919 ff.) έπλησαν τη γνώμη αυτή, μολονότι ή δικαιολόγησή της είναι τόσο λίγο κολακευτική γι' αυτούς, και την έχρησιμοποίησαν για να υπερασπίσουν την καθαρρεύουσα. Εκείνος όμως που κρίνει τους Έλληνες ευνούκωτερα, επιθυμεί να τους βλέπη όχι μόνον ως απόγονους, αλλά και ως νέο λαό χωμένο μέσα στον παγκόσμιο συναγωνισμό.

Οι όπαδοί της μικρής ακόμη αλλά βαθυστόχαστης μερίδας, που από 20 τώρα χρόνια πολεμά την επίσημη γραπτή γλώσσα, αναγνωρίζουν τί κινδύνους κρύβει για τη σχολική μόρφωση καθώς και για την παραγωγική εργασία ή τεχνητή αυτή έξωτερική μορφή της γλώσσας, που σκοτώνει την ιδέα. Ο κ. Krumbacher, με το να έρθη βοηθός με το αδιαφιλονίκητο κύρος του σ' αυτόν τον άγωνα της λαϊκής γλώσσας, έπροσφερε μια μεγάλη υπηρεσία, αν και κατά το παρόν μόνο από μια μικρή μειώση φεία έχει ν' ακούση το εύχαριστώ. Συγχρόνως όμως, με το έξοχο σύγγραμά του, που συνδυάζει λεκτική δύναμη με βαθεία σοφία, έπλούτισε τη γλωσσική και φιλολογική βιβλιοθήκη της νεώτερης Ελλάδας με μια πολύτιμη συμβολή.

Στ.

ΧΑΤΖΙΔΑΚΙΑΣ ΤΟΥ ΚΑΡΡΟΥ

Παννί βρωμά !
 Ένας γλωσσολόγος ήπου μās τιμά
 Και στην Ευρώπη και στην Κίνα και στον Παναμά
 Και στο Βερολίνο θα βγάλη λόγο, μά,
 Κάποιος εκεί, άπιστος σαν το Θωμά,
 Του γράφει πως κάλλιο να τον κάμη παστουρμά
 Το λόγο του, και μη του κάκου πολεμά
 Να κάμη τον Κρουμπάχερο κερμά.
 Λοιπόν αυτός ο φίλος τα σιμά
 Απ' την Ευρώπη, λέει, να τα μάθη προτιμά
 Κ' έτσι, απ' εκεί πρώτη φορά γιαμά
 Έμαθε πως υπάχει και το φύλλο του «Νουμά»!
 ΦΤΩΧΟΠΡΟΔΡΟΜΟΣ

ΠΑΡΑΓΡΑΦΑΚΙΑ

— Δεν ξέρεις, καημένη, είπε ή Έλένη, τί φοβερό δυστύχημα ! Η Φρόσω έχασε τον άντρα της.
 — Τι λές ; είπε ή Σοφία, και τον αγαπούσε τόσο πολύ ! Θα τρέξω να την παρηγορήσω...
 — Όχι, μην πς, είναι άπαρηγορήτη. Δε θέλει να δει ψυχή.
 — Μά τί ; κανέναν, κανέναν ;
 — Κανέναν... έξον τη μόλις της.

Το κεφάλι που γάνουσε μερικά κορίτσα, συχνά βρίσκεται σε κάποιον ξένον όμο άκουμπισμένο.

Στην Αμερική βάλανε μερικούς πετεινούς να παραβγούν ποιάς θα φωνάζει περισσότερες φορές. Ο νικητής λάλησε 52 φορές σε 17 λεπτά, ο δεύτερος 42 φορές, κι ο τρίτος 33.

— Δεν υπάχει τίποτα στον κόσμο σαν την ύπομονη, είπε ή δασκάλα. Κοιτάξτε αυτή τη ζουγραφιά με τον ψαρά που ψαρεύει. Βλέπετε τί ύπομονη ! Στο τέλος πιάνει το ψάρι με την ύπομονη... Έλένη, δε φαίνεσαι να προσέχεις. Άκουσε τί είπα ;
 — Μάλιστα, κυρία Φρόσω...
 — Τι είπα λοιπόν ; Πώς πιάνει ο ψαράς τὰ ψάρια ;
 — Με το δόλωμα, κυρία Φρόσω.

Η κυρία. Καημένα, δός μου καμιά έφημερίδα να κοιτάξω
 Ο κύριος. Όρίστε ο «Νουμάς».
 Η κυρία. Ούφ, άνοστος που είναι κι αυτός !
 Ο κύριος. Μά είναι, λένε, γεμάτος σκάνδαλα.
 Η κυρία. Μάλιστα. Φιλολογικά όμως.
 Ο κ. Νόστιμος. Έδιάβασες την «Τριτέβενη» ;

ΦΙΛΟΛΟΓΙΚΕΣ ΚΟΥΒΕΝΤΕΣ

2

ΣΠΥΡΟΥ ΑΝΑΣΤΑΣΙΑΔΗ

Ο ΠΕΡΙΑΛΓΗΣ ΚΛΕΩΝ

«Ας τὰ θαυμάσουμ' όλα, για να μη χασομεράμε γυρεύοντας το θαυμαστότερο.

Κι ας θαυμάσουμ' ακόμα και τη σταθερότητα του κ. Ραγκαβή στις ιδέες του και στην περιφρόνηση της εύφωνίας, περιφρόνηση που δείχνει σε κάθε στίχο των Άλγέων. Κι αλήθεια, τ' α' Άλγη του εν' ένας πόλεμος εναντίο στην εύφωνα και στη μουσική. Κυνηγάει ο ποιητής — και το πετυχαίνει — τη χασμωδία, και το ταίριασμα δύσκολοπρόφερτων και κακόηχων φτάγγων. Και σου σκαρώνει κάτι στίχους ! Στην α' Απόκρυστων π. χ. ξεχωρίζει για την κακφωνία του ο στίχος.

Του Βάχχου έρρει ο ζωμός ζωρός ο ζωοδότης.

Άλλά το ακόλουθο τετράστιχο θα σας δώσει να κατα-

λάβετε πόσο άποφεύγει την εύφωνα ο ποιητής. Οι δαιμόνιοι αυτοί στίχοι βρίσκονται στο ποίημα «Τό δαιμόνιον».

Ψυχή μου είπον πτωχή ψυχή
 προς τί άείποτε τεθλιμμένη
 εν σοι τις νόσος ιόν έχχει ;
 δοιμύ τι άλλος άπαύστως στένει ; (φρτσστ)

Για να λέμε όμως και την αλήθεια, δεν μπορώ να σας βεβαιώσω πως δεν υπάρχουσε στ' Άλγη κι άλλοι στίχοι πύ δαιμόνιοι.

Απόυ συμφωνήσαμε να λέμε την αλήθεια, σωστό και δικιο είναι να παρατηρήσουμ' ότι δεν ανήκει μόνο στον κ. Κλ. Ραγκαβή η τιμή για την περιφρόνηση και την άποφυγή της εύφωνίας και της μουσικής. Όλοι της περασμένης γενεάς οι ποιηταί οι καθαρογράφοι την ίδια περιφρόνηση έδειξαν στις δυο αυτές κυρίες. Ποίησι γι' αυτούς έσήμαινε βρόντες στίχοι, κουδουριστική όμοιοκαταληξία, και γλώσσα ύψηλή και καθαρά, και άρχαιοπρεπη. Ξέχασα κι εν άλλο. Το σεβασμό τους προς τον πάτερ Άλκουίνο πούλεγε πως ο σκοπός της γλώσσας είναι «να χτυπάει τον άέρα». Και το σεβασμό τους τον έδειχναν όχι με λόγια, μόνο μ' έργα, δηλ. με λόγια χωρίς νόημα.

Και τ' Άλγη του κ. Ραγκαβή χαρακτηρίζει στιχουργία όρουσα και όμοιοκαταληξίας αφάνταστος πλούτος.

Όρίστε ένα εκατομμύριον όμοιοκαταληξίας.

Έρρίγησα έξ ήδονής ως έραστής ριγά ΤΙΣ

και πρό έμοιούξήστραψαν χαρμόσυνοι πυρσοί.

Και ήνοιξα τους όφθαλμούς· ούδ' ήτο χίμαιρά τις.
 Σύ επ' έμού, σύ έκλινες, αγάπη μου χουσή.
 (δναρ και ύπαρ).

Να κι άλλοι βρόντες στίχοι με μονότονο κύλημα.

Ηδύ στομάτιον
 ρόδον Βεγγάλης
 Η της άγκάλης
 Θερμή χιών.
 Ο μόνος πλούτος μου
 Και όμως Κρείτος
 Έπλάσθην, ίδος
 Και των θεών.

Θέλετε κι άλλους σ' άλλοιώτικον ήχο ; Άμέσως. Τέσσερεις στίχοι από την αρχή του «Οίμοι» με γοργό ρυθμό. Τά όνειρα του έαρος, φανέντος του χειμώνας άπλούσι τὰ λευκά πετρά
 το πάν ναρκούται και περὰ
 και μένει μέλας θάνατος εν τη καρδία μόνος

κ' οι κόρακες οι κρώζοντες κρά, κρά, κρά, κρά, κρά κρά.
 Οι τέσσερεις αυτοί πρότυποι στίχοι μου θύμισαν ένα μικρό ποιηματάκι που λέει κι αυτό για τὰ όνειρα της νιότης. Το ποιηματάκι αυτό είναι γραμμένο στ' γλώσσα «την άποτελεσματωθείσαν εκ της Τουρκοκρατίας» την πλήρη ρύπων, την βάνουσον και χυδαίαν».

βλέπε πρόλογο Άλγέων.